

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sectio I. An sint, & quid sint Idæ divinæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

DISPUTATIO XXV.

De Ideis Divinis.

MULTVS apud antiquos de Ideis sermo: de iis fusc Plato, & ante Platōnem Socrates disputavit: imò, ut testatur S. Augustinus Tom. 4. lib. 83. Questionum, quæst. 46. tantam vim in Ideis prisca illi Philosophi posuerunt, ut, ipsorum iudicio, nisi iis intellectis, sapiens nemo esse posset. In quam rem, celebre est dictum illud Platonis, illum, qui Ideas contemplatur, victurum esse Deum inter homines. De his proinde multa hoc loco inquirere solent Theologi, quæ obiter pro instituto discutimus.

SECTIO PRIMA.

An sint, & quid sint Idea divina.

I. Idea in Deo reperiri, omnino certum est.

ART in Deo Ideas, constans est omnium opinio, idque sacri juxta ac prophani Auctores unâ voce testantur. Quam proinde sententiam post S. Dionysium de Divin. Nom. cap. 5. & S. Augustinum proximè citatum, amplectuntur Theologi omnes cum S. Thomâ hic, q. 15. art. 1. Ex Philosophis verò, præter Platonem & Socratem citatos, idem docet Seneca Epist. 65. ad Lucilium. Imò S. Augustinus loco citato, & lib. 1. Retract. cap. 3. existimat Platonem, per mundum intelligibilem, & formas illas separatas, aliud nihil intellexisse, quam Ideas in mente divinâ existentes. Quâ de causâ, non pauci putant, estque sententia P. Vafq. hic, Disp. 71. cap. 1. Aristotelem hanc Platonis sententiam parum fideliter retulisse, gratiamque hac in re præceptoris suo fecisse injuriam.

S. Augustini de Platonis sententia iudicium.

II. Ratio est, quia omnis artifex exemplar semper aliquod sibi ob oculos ponit, quod imitetur.

Ratio pro hujuscemodi Ideis in Deo statuendis est: omne quippe agens intellectuale, in iis quæ artificiosè ac liberè producit, exemplar sibi semper aliquod, seu formam proponit, in quo mentis oculos figat, ut ad illius imitationem ac similitudinem, rem ipsam efficiat, alioqui in incertum tenderet, & non rationali modo opus exequeretur. Deus ergo, agens intellectuale cum sit omnium perfectissimum, & artifex longè præstantissimus, ut sapienter operetur, hujusmodi sibi objicere formam debet, quam imitetur & exprimat, ejusque intuitu, rem quam molitur, eo quo par est modo efficiat, & ad perfectionem debitam perducat.

III. Idea sunt formæ quædam, seu rationes quæ Deus in operando imitatur.

Hæc autem exemplaria seu formæ sunt, quæ à Patribus appellantur Ideas, seu rationes, quas Deus in operando imitatur. Ad quam rem appositè S. Augustinus libro illo 83. Questionum, quæst. 46. Ideam idem esse docet quod formam vel rationem, atque non eandem esse rationem hominis & equi, sed singula propriis esse creata rationibus; ac deum addit, nisi Deus juxta has Ideas seu rationes, creaturas omnes produceret, ipsum irrationabiliter operaturum. Malè ergo Philo Judæus in libro de Cherubin, & alibi sæpè, Ideas dicebat, non esse hujusmodi formas seu exemplaria, sed quasdam Potestates, à Deo distinctas, eumque veluti satellitio quodam cingentes.

IV.

Præcipua verò hæc in re difficultas, maximèque

inter Theologos controversa est, num Idea sint aliquid in Deo existens, & cum eo identificatum, an res potiùs creata, extra Deum existentes, eique objectivè propositæ, ut illas intuendo, ad earum imitationem creaturas efformet.

Prima sententia est Scoti in 1. d. 35. quæst. unicâ, Ockami ibidem quæst. 5. Gabrielis quæst. 5. art. 2. Durandi d. 36. q. 3. quam etiam sententiam probabilem censet Major in 1. d. 35. q. 1. eamque problematicè disputat Richardus ibidem art. 2. quæst. 2. Eandem tenet Arriaga hic, d. 23. f. 4. & alii plurimi, Ideas hæc dicentes esse ipsas creaturas secundùm esse earum possibile à Deo ab æterno præconceptas, quas hoc modo cognoscendo per eas veluti exemplar quoddam ad illarum efformationem dirigitur. Quæ sententia, meo iudicio, nec ratione, ut innox videbimus, nec auctoritate est destituta. Non rectè ergo Bannez hanc Scoti sententiam, qua creaturas ait secundùm esse diminutum ab æterno à Deo cognosci, esse parum fidei consentaneam. Immeritò, inquam, hæc ei censura inuritur; per esse enim diminutum nihil aliud intelligit Scotus, quam esse cognitum, seu quòd terminet intellectum & scientiam divinam, ut latius ostendi Disp. 18. Logicæ, sect. quartâ.

Sicut Idea aliquid in Deo, an quid possit creaturam.

V. Prima sententia vult Ideas esse quid à Deo distinctum.

Suadetur verò hæc sententia primò: Idea enim, seu exemplar, juxta Philosophos, est illud ad quod respiciens artifex operatur: hinc Aristoteles 1. Met. cap. 7. tex. 32. hoc modo exemplar definiit: Exemplar, inquit, est illud, in quod operans inspiciendo operatur. Quod similiter docet Seneca Ep. illâ 65. citatâ. Ad quam rem etiam facit illud, quod Moyli circa tabernaculi fabricationem dictum est Exodi 25.

VI. Rationes variæ ad ostendendum, creaturas ipsas esse Ideas, seu exemplaria.

fine: Inspice, & fac secundùm exemplar, quod tibi in monte monstratum est. Secundò: cum enim ad hoc Idea seu exemplar, secundùm omnes, deserviat, ut artificem in rei cujusque efformatione dirigat, nihil ad hoc aptius esse potest, quam res ipsa objectivè concepta, utpote in qua partes omnes perfectissimè relucent; quam proinde ad amissim quisquis imitatur, & quæ in eâ cernit lineamenta, exactè effingit, nec per excessum peccabit, nec defectum, sed opus sibi præfixum numeris absolutum omnibus efficiet. Hinc communis hodie Theologorum sententia docet, scientiam simplicis intelligentiæ esse causam rerum; per quam scilicet Deus res possibile cognoscens, ex his eorum prædicatis representatis, & objectivè in ejus mente existentibus, dirigitur ad eas suo quamque exemplari per hanc scientiam cognito conformiter producendas.

Ex muneribus Ideas ostendunt esse eam quid à Deo distinctum.

VII.
Et modo se
habet Idea
in intellectu,
quo finis in
voluntate.

VIII.
Secunda
sententia
Ideas affer-
ri esse ada-
quata Deo
intrinsicis.

IX.
Sancti Pa-
tres Ideas
ponunt Deo
intrinsicis.

S. Augustin⁹
S. Dionysius
S. Damascenus.

X.
Ratio cur
Ideas esse de-
beant Deo
intrinsicis.

Tertio: eo modo se habet exemplar seu *Idea* respectu intellectus, quo finis respectu voluntatis; ut enim hic movet ad appetitionem, ita illud dirigit ad imitationem sui: sicut autem in fine, non cognitio, sed bonum ipsum cognitum movet & allicit, (cognitio enim non omnino appetitur) ita in exemplari, non actus illud representans, sed res ipsa representata dirigit, utpote quæ sola proponitur imitanda, quamvis non minus requiratur cognitio, ut exemplar dirigat, quam ut finis moveat. Sicut ergo finis, non subjective, sed objective tantum est in intellectu, ita & exemplar. Nonnulli tamen volunt, *Ideam*, seu exemplar, non esse rem ipsam quæ facienda proponitur, mente conceptam; sed aliam, quam nobis representamus, & ad eam imitationem rem illam, quam facere intendimus, effor-

Secunda sententia affirmat, non rem ullam extra Deum, adeoque nec creaturas objective in mente divina existentes, esse *Ideas*, seu exemplaria; sed ait, hæc esse quid Deo intrinsicum, ipsamque Dei essentiam, vel cognitionem, prout ad creaturas terminatur, easque ut factibiles representat, sicque *Ideas* asserit esse quid increatum. Ita S. Thomas 1. p. q. 15. a. 1. præcipue ad 3. & ar. 2. corp. & ad 1. & alibi sæpè: S. Bonav. in 1. d. 35. q. 1. Alensis 1. p. q. 23. mem. 4. a. 1. Capreolus in 1. d. 35. & 36. Henricus quodl. 9. q. 2. Cajet. 1. p. q. 15. a. 1. ubi etiam idem docent plerique ex Thomistis, Ferrara 1. cont. Gen. cap. 54. Suarez hinc lib. 3. cap. 5. n. 6. & Disp. 25. Metaph. sect. 1. Vasquez 1. p. d. 71. cap. 2. Granada hinc, tract. 7. Disp. 1. num. 6. Tannerus 1. p. Disp. 2. q. 9. dub. 1. num. 4. & alii.

Et sanè negari nequit hanc esse communem sanctorum Patrum sententiam, qui *Ideas* rerum dicunt esse æternas, improductas, immutabiles &c. Sic enim imprimis loquitur S. Augustinus lib. 83. qq. q. 46. *Idea*, inquit, sunt principales quædam forme, vel rationes rerum stables, atque incommutabiles, quia ipse formata non sunt, ac per hoc æternæ, ac semper eodem modo se habentes, quia divina intelligentia continentur. Sed cum ipse neque oriuntur, neque intereant, secundum eas tamen formari dicitur omne quod oriri & interire potest, & omne quod oritur & interit. Et tract. 1. in Joannem, verba illa, Quod factum est, in ipso vita erat, explicat, quatenus scilicet in Deo est per *Ideas*: sic enim ait, illud esse ipsam vitam, & rationem increatam sapientie Dei, que est vita per essentiam. Idem docet S. Dionysius, S. Damascenus, & alii, qui videri possunt in auctoribus citatis.

Ratio denique est: ipso facto enim quod artifex hac cognitione sit instructus, habeatque actum intellectus quo sibi opus faciendum representat, nihil ei deest ad artificiosam rei efformationem; sed per hanc cognitionem dirigitur ad eam sine erroris periculo producendam: ergo influit suo modo in rei effectiorem, sicque nihil ipsi deest ad rationem *Ideæ*, & exemplaris.

SECTIO SECUNDA.

Resolvitur questio circa *Ideas*, sint necne quid adequatè Deo intrinsicum.

I.
Idea forma-
lis & ob-
iectiva inti-

EGO, ut quid hac in re sententiam, declarem, existimo ambas hæc inter se conciliari sententias posse, & dici utramque *Ideam*, tam forma-

lem scilicet, quam objective, unum exemplar totale constituit, & in suo genere ad artificis directionem & effectiorem operis concurrere, nec *Ideam* formalem seu actum intellectus, alio modo ad hoc deservire, nisi in quantum representat & proponit *Ideam* objective, seu rem faciendam, quam artifex intuendo, ex ea tanquam prototypo, ac veluti regulâ, ad illius productionem dirigitur. Nec ergo objectum sine cognitione, nec cognitio sine objecto quidquam facit, sed utrumque suo modo, objectum ut quod, cognitio ut quo, ad rei effectiorem concurrat, eâ fere ratione qua supra num. 7. diximus de fine. Patres verò loquuntur tantum de *Ideâ* formali.

Solum noto, auctores secundæ sententiæ supra numero octavo posita, in modo eam defendendi esse divisos: plerique enim aiunt, cognitionem divinam, ut directe tendit in creaturas, esse earum *Ideam*: alii verò, ut Cajetanus hinc, a. 2. Ferrara citatus, Bannez 1. 2. q. 15. a. 1. & Molina hinc, a. 1. Disp. 2. asserunt Essentiam Divinam, non ut cognitio est, sed ut à se reflexè est cognita imitabilis à creaturis, esse *Ideam*. Sed contra hoc postremum est; Deus enim, eo ipso quod ejus cognitio tendat in res possibles, habet earum *Ideas*; ex illâ namque cognitione potest perfectè ad earum productionem dirigi.

Deinde *Ideæ*, seu exemplar, ejusmodi esse debet, ut non aliqua tantum rei faciendæ in se prædicata contineat, sed omnia; alioqui per illud cognitum dirigi nequit artifex ad perfectam rei illius efformationem; nec enim plus ex vi exemplaris efficere potest, quam in exemplari relict: in Deo autem particulares creaturarum rationes, equi scilicet, leonis, lapidis &c. ut supra Disp. 6. sect. 3. ostendi, formaliter non inveniuntur, sed generalia tantum quædam rerum prædicata, Entis nimirum, aut substantiæ, & alia quædam, Deo cum creaturis communia: ergo Deus merè intuendo suam Essentiam, ut imitabilem à creaturis, dirigi nequit, nisi ad prædicatum Entis, vel substantiæ, in his producendum; in his enim solis Deus, à creaturis, saltem inanimatis, est imitabilis; imò à nullâ omnino creaturâ est quoad omnia quæ in rebus creatis continentur, imitabilis, cum, ut dixi, particulares rerum creaturarum rationes in Deo non reperiantur.

Quòd si quis ideo velit Deum esse *Ideam* creaturarum, quia illas videt in suâ Omnipotentia: hoc est conti à rationem & conceptum exemplaris, quòd nimirum ut similitudo objective dirigere debet ad rei effectiorem, potentia autem rerum productiva (in causis præsertim æquivocis, qualis est Omnipotentia divina respectu creaturarum) est rebus per eam producendis dissimilima. Unde nullus unquam dixit, Cælum esse *Ideam* metallorum, quamvis in se virtutem contineat eorum productricem.

Non tamen negaverim, quando Deus in suâ Omnipotentia cognoscit creaturas, has etiam hoc modo cognitâs esse *Ideas*, seu exemplaria objective: nec enim ut aliquid sit exemplar, requiritur ut cognoscatur immediate; quæcunque enim ratione cognoscatur, modo cognoscatur perfectè, dici potest *Idea*, cum artificem ad sui efformationem possit dirigere: at secundum S. Augustinum, ut supra vidimus, melius & perfectius cognoscuntur creaturæ in Creatrice Essentia, quam in seipsis: ergo hoc modo cognitæ dici possunt *Ideæ*.

Nec pro hac sententia facit, quod ad illius confirmationem à nonnullis adducitur ex Genesis capite primo, ubi dicit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: cuius primò

grati unam
ideam, seu
exemplar
totale.

Diversi me-
do ad opus
concurrat
Idea forma-
lis, & ob-
jectiva.

II.
Duplex
dus desin-
dendi, illa
esse Deo in-
trinsicis.

III.
Dei omni-
potentia
rerum crea-
tarum pro-
ductionem in
se formaliter
non continet,
sicut effor-
mat earum
exemplar.

IV.
Dei omni-
potentia
Idea creatu-
rarum, prout
in eam Om-
nipotentia
revertitur.

V.
Creatura
tamen in
Omnipoten-
tiâ à Deo
cognita dici
possunt *Ideæ*.

VI.
Quis scilicet
homo factus
sit ad similitu-
dinem Dei
primò